

22/01/53

REGISTERED No. B. 3434

जाहिरातींचे दर.
 सालील पन्नावर चौकशी करावी.
 व्यवस्थापक, अर्थ, 'दुर्गाधवास' पुणे.

अर्थ

वर्गणांचे दर.
 वार्षिक वर्गणां रु. 8
 (टपाल इंग्लिश माफ) किरकोळ अंकास होन आणे.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

वर्ष ९

पुणे, बुधवार, तारीख २१ एप्रिल १९४३

अंक १६

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

हेड ऑफिस : पुणे शहर.

स्थानिक शाखा : डेकन जिमखाना, पुणे ४.

मुंबयी शाखा : बलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबयी.

अधिकृत व विक्रीस

काढलेले भांडवल : रु. १०,००,०००

खपलेले भांडवल : रु. ६,७२,८५०

बचत झालेले भांडवल : रु. ३,३६,४२५

एकूण खेळते भांडवल : रु. ५०,००,०००

डायरेक्टर्स

श्री. धों. कृ. साठे, अध्यक्ष. श्री. वा. पुं. वर्दे, प्रो. वा. गो. काळे, श्री. न. ग. पवार, श्री. ज्यं. वि. रानडे, श्री. मा. रा. जोशी, श्री. श्री. गो. मराठे, श्री. र. चिं. सोहोनी, श्री. म. वि. गोखले, श्री. वि. ह. देशमुख, श्री. फ. दो. पद्मजी.

बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात. शेअर व सरकारी रोखे यांची सुरेदीविक्री कसोशीने करून दिली जाते.

बँकेच्या शेअरवर डिसेंबर १९४२ अखेर पुण्या झालेल्या वर्षाकरिता ४३% कर-माफ डिव्हिडंड दिले गेले. शेअर-विक्री चालू आहे. प्रत्येक शेअर पांच रुपये वाढीने विकण्यांत यावयाचा आहे व ती रकम शेअरचे मागणीबरोबर पाठवावी लागेल.

ग. ल. हळबे,
ऑफिशिएटिंग मॅनेजर.

महायुद्ध दाराशी आले

परदेशी औषधे

दुर्मिळ व महाग झाली

पण

भिण्याचे कारण नाही !!!

— कारण —

आयुर्वेद रसशाळा पुणे लि०

या देशी औषधाच्या प्रसिद्ध कारखान्याने तयार केलेली

- रक्तवर्धक, ● उपनाह,
- बालजीवन, ● कॅल्सीप्राल

इत्यादि पेटंट, स्टॅट्ट व लोकप्रिय औषधे सात्री पट्ट्यामुळे

★ डॉक्टर्सहि वापरून लागले आहेत.★

औषधे मागवा.

आयुर्वेद रसशाळा पुणे लि०

मुख्य दुकान गणपति चौक, लक्ष्मी रोड, पुणे ९.

महायुद्धाची जाणीव ! कपड्यांच्या खर्चात काटकसर करा. एक वेळ येऊन स्वतःची खात्री करा व पैशाचा मोबदला घ्या.

गिरगांव

मुंबई नं. ४

महिंद्रकर ब्रदर्स

तयार कपड्याचे व्यापारी

बुधवार

चौक,

पुणे

विविध माहिती

१ जुळे

बैकाना आपले सहामाही हिजेब पुरे करता यावे, ह्याकरिता मुंबई सरकारने मुंबई शहरापुरता १ जुळे हा दिवस सुट्टीचा दिवस म्हणून जाहीर केला आहे.

रेशनिम

मुंबई शहरातील रेशनिमच्या प्रारंभाची तारीख थोडी पुढे ढकलण्यात आली आहे.

दरमाणशी कर भार

१९४२-४३ मध्ये हिंदुस्थानाच्या मध्यवर्ती सरकारच्या करांचे उत्पन्न सुमारे ११४ कोटी रुपये झाले. १९४१ च्या शिरगणतीच्या आकड्यांच्या आधारे, दरमाणशी मध्यवर्ती सरकारचा करबोजा ३ रु. १३ आ. ७ पै इतका पडला. ग्रेट ब्रिटनमधील करभार दरमाणशी ५० पौंड व अमेरिकेत १९० डॉलर इतका आहे.

धान्याच्या लागवडीची मोहीम

धान्याच्या उत्पादनाची वाढ करण्याबाबतच्या मोहीमेस किती बाध आहे, हे नीट समजून यावे, ह्याकरिता बंगाल सरकारने आपल्या प्रांतातील वेगवेगळ्या धान्यांच्या लागवडीचे आकडे गोळा करण्याकरिता ३३ लक्ष रुपये मंजूर केले आहेत.

कचऱ्यापासून सत

शहरातील कचऱ्याचे सत बनविण्याच्या पद्धतीचे प्रयोग सेंट्रल फूड अँडव्हायसरी कौन्सिलच्या वियमाने बंगलोर येथील रॉयल इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्समध्ये करण्यात येऊन देवळाळी येथील एका लष्करी कॅम्पमध्ये त्याचा पदताळा पहाण्यात आला. प्रयोग यशस्वी ठरले असून मुंबई प्रांतातील ३० म्युनिसिपॅलिटीच्या नोकरवर्गास हे नवे तंत्र शिकविण्याचे निश्चित झाले आहे.

इराक पेट्रोलियम कंपनीकडून इराकी सरकार कर्ज घेणार

इराक पेट्रोलियम कंपनीकडून इराक सरकार १५ लक्ष पौंड कर्ज काढणार आहे. कंपनीच्या दुय्यम कंपनी, बसरा पेट्रोलियम कंपनी व मोसल ऑइल फील्ड्स, ह्यांची वाढ होण्यासाठी दिलेल्या सवलती युद्धसमाप्तीनंतर दोन वर्षे चालू रहातील, हा इराक पेट्रोलियम कंपनीस मोबदला मिळणार आहे.

म्युनिसिपॅलिटीच्या थकलेली वसुली

बाशी, चात्रिसगांव, लोणावळे व नाशिक ह्या शहर म्युनिसिपॅलिटीच्या वसूल व्हावयाच्या कराची थकबाकी ३५% आहे. इंदापूर व होनावर म्युनिसिपॅलिटीच्या कराची बाकी अनुक्रमे ८१% व ७५% आहे. इतर ओणसी १६ म्युनिसिपॅलिटीच्या थकलेली बाकी ५०% आहे. १९४१-४२ अखेरच्या व्यवहाराचे हे आकडे आहेत.

बटवड्याच्या वेळांत छाटाछाट

ग्रेटब्रिटनमधील पोस्ट सार्वजनिक टपालाच्या बटवड्याच्या वेळा कमी केल्या आहेत, त्यामुळे ५,००० स्त्रिया व २ हजार पुरुष इतर कामासाठी उपलब्ध होतील. रात्रीच्या वेळी तारा करण्याची सवलतही रद्द करण्यात आली आहे.

रेशमाच्या किड्यांच्या पैदाशीस उत्तेजन

शेतकऱ्यांस रेशमाच्या किड्यांची पैदास करण्यास तयार करण्याचे उद्देशाने मुंबई सरकारने तीन प्रात्यक्षिक गटांची योजना आखून त्यांवर तीन डेमोन्स्ट्रेटर नेमले आहेत. शिकाऊ शेतकऱ्यांस दरमहा १० रुपये मिळतील. शिक्षण पुरे झाल्यावर सुमारे १० रुपयांची उपकरणे त्यास मिळतील. शिकून तयार झालेल्या शेतकऱ्यांच्या उत्पादनाची विक्री करण्यासाठी ५ हजार रुपयांचे सेव्हते भांडवल मंजूर करण्यात आले आहे.

युद्धकैद्यांना पत्रे

इंटर नॅशनल रेडक्रॉस मार्फत मलाया, जावा, शांघाई, हाँग-काँग, चीन, फिलिपाइन्स, ब्रह्मदेश व जपान ह्यांतील युद्धकैद्यांकडे २ लक्ष पत्रे पोचविण्यात आली आहेत. त्यापैकी १ लक्ष ८० हजार पत्रे एकट्या मलायाकडे गेली.

जेवणावळीवर नियंत्रण

एकाच दिवशी पन्नासापेक्षा ज्यास्त लोकांना जेवणावळ घालता कामा नये असा नियम मुंबई सरकारने केला. त्याची अंमलबजावणी टाळण्यासाठी जेवण देणारे लोक इतरांच्या घरी अन्न पाठवू लागले, असे आढळून आल्यावरून, सरकारने नियमांत दुर्लक्षी करून तो नियम अधिक व्यापक केला आहे.

ग्रामोयोगाचे प्रायोगिक वर्कशॉप

सेडेगांवांतील उद्योगधंद्यांचे एक प्रायोगिक वर्कशॉप पुणे येथे आहे. ते ३१ मार्च, १९४६ अखेर चालू ठेवण्यात येणार आहे. ह्या वर्कशॉपमध्ये शिकण्यास येणाऱ्या शेतकऱ्यांना दरमहा १५ रुपयांऐवजी ह्यापुढे २० रुपये मासिक शिष्यवृत्ति मिळणार आहे.

जर्मनीचे वाढते कर्ज

जर्मनीच्या राष्ट्रीय कर्जाचा आकडा आतां ९३० कोटी पौण्डांवर गेला आहे. हिटलरच्या सत्तेस प्रारंभ झाला, त्यावेळी जर्मनीचे राष्ट्रीय कर्ज ५९ कोटी पौण्ड होते. युद्धाच्या पहिल्या वर्षी त्यांत ९० कोटींची, दुसऱ्या वर्षी १७० कोटींची व १९४१ साली २५० कोटींची भर पडली.

शालेय पुस्तकांच्या किंमतीत वाढ

छपाईचा कागद व इतर जिनसा ह्यांची वाढलेली किंमत लक्षांत घेऊन मुंबई सरकारने शालेय पुस्तकांच्या प्रकाशकांस पुस्तकांच्या किंमती ४०% ते ५२.३% वाढविण्यास परवानगी दिली आहे. युद्धपूर्व किंमतीमध्ये वरीलप्रमाणे वाढ करता येईल व पांढऱ्या कागदावर छपाई केलेल्या नवीन आवृत्त्या व पुनर्मुद्रणे ह्यांसच ती लागू होईल. ठरवून दिलेल्या किंमतीस अगोदरच प्रसिद्ध झालेल्या पुस्तकांच्या किंमती वाढविता येणार नाहीत.

साक्षरतेत वाढ

१९३१ च्या मानाने १९४१ साली हिंदुस्थानांत साक्षरतेचे प्रमाण पुष्कटच वाढलेले आहे. सर्वांच्या मिळून साक्षरतेच्या प्रमाणांत ७०% वाढ झालेली आहे. पुरुषांची साक्षरता ६०% वाढली व स्त्रियांतील साक्षरता १५% वाढली.

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... १२२	विभाग-अधिकारी-जर्मनी
२ चलनविस्तार आणि हिंदी अर्थशास्त्रज्ञ ... १२३	संज्ञा कशी वसूल करतो
३ ब्रिटिश बँकांचे परराष्ट्रातील व्यवहार ... १२४	५ ब्रिटिश सरकारचे बजेट १२६
४ स्फुट विचार... १२५	६ जपान अंकित देश ... १२६
हिंदुस्थानात पुढोत्तर पटना-अन्न पुरवठ्यासाठी	७ मितव्यय मोहीम ... १२७
	८ ब्रिटिश आर्गीच्या विभागाच्या कंपन्या ... १२७

अर्थ

बुधवार, ता. ११ एप्रिल, १९४३

चलनविस्तार आणि हिंदी अर्थशास्त्रज्ञ

हिंदुस्थानमध्ये सरकारला कागदी चलनाचा विस्तार संपादनाने सारखा करावा लागत आहे आणि त्याचा परिणाम पदार्थांच्या किंमतीवर होत आहे. मालाचा अपुरा पुरवठा हे त्याच्या महागाईचे एक कारण असले तरी, जरूरीच्या मानाने अधिक चलन व्यवहारांत खेळल्याने बाजारभाव चढत राहणे अपरिहार्य आहे हे निर्विवाद आहे. नवीन चलनास म्हणजे चलनी नोटांस लंडनमध्ये धारण केल्या जाणाऱ्या स्टॅलिगमधील रोख्यांचे भरपूर कायदेशीर तारण आहे. परंतु देशातील मालाचे उत्पादन व पुरवठा ह्याचे मानाने व्यवहारांत खेळणारे चलन, कितीतरी पटीने अधिक असल्याने ते बाजारभाव सारखे चढवीत जाण्यास कारणीभूत होतं. ह्या रीतीने उत्पन्न होणाऱ्या महागाईमुळे उत्पादन खर्च व लोकांची राहणी ह्यांत वाढ होऊन समाजाची आर्थिक अवस्था दुःसह होऊं लागते ह्या गोष्टींची जाणीव राष्ट्रीय सरकारास असते आणि समाजांत खेळणारे चलन कर आणि कर्जे ह्यांच्या द्वारांनी आपल्या तिजोरीत शोषून देण्याचा प्रयत्न तीं करित असतात. हिंदुस्थान सरकारच्या फंडनविसांस ह्या बाबींची पूर्ण जाणीव आहे पण येथील परिस्थिती वेळीच ताब्यांत आणण्याचे त्यांस अजून साधलेले नाही. कांहीजण तर चलनविस्ताराचा व महागाईचा प्रत्यक्ष संबंध नाही आणि चलन विस्तारापेक्षा पुरवठ्याच्या अपुरेपणावरच मुख्य भर दिला पाहिजे असे सांगत आहेत. अनियंत्रित चलन विस्ताराचे चोर परिणाम आणि त्यांचेवर आवश्यक असलेले उपाय सरकारापुढे ह्या स्थितीत तज्ञांनी स्पष्ट रीतीने मांडणे अगत्याचें झाले आहे. ही महत्त्वाची कामगिरी बसि प्रमुख हिंदी अर्थशास्त्रज्ञांनी बजावली आहे ही समाधानाची गोष्ट आहे. मुंबई प्रांतातील प्रा. धनंजयराव गाडगीळ, प्रा. काळे, प्रा. कर्वे, प्रा. वकीळ, प्रा. शहा ह्यांनी पुढाकार घेऊन एक पत्रक तयार केले असून त्यास इतर प्रांतांतील कित्येक प्रमुख अर्थशास्त्रज्ञांची संमती मिळवली आहे. हे पत्रक हिंदुस्थान सरकारच्या फंडनविसांस सादर करण्यांत आले आहे आणि लोकांच्या माहितीसाठी त्यास प्रसिद्धी देण्यांत आली आहे. चलनाचा फाजील विस्तार झाला असता त्या योगाने युद्धसर्वाचा अवास्तव बोजा

विषम रीतीने मध्यम व कनिष्ठ स्थितीतल्या लोकांवर पडतो आणि युद्धसर्वाचा वाढून युद्धप्रयत्नांत अडथळा उत्पन्न होतो असे प्रस्तुत पत्रकांत म्हटले आहे. स्वतःचा खर्च कर आणि कर्जे ह्यांच्या मार्गाने सरकार भागवते पण ब्रिटिश सरकाराच्यासाठी जो खर्च ह्या देशांत करावा लागतो त्याची नवीन नोटा काढून ते तरतूद करते. देशाच्या उत्पादनास व व्यापारास ह्या जादा चलनाची आवश्यकता नसते, तरीहि ते समाजांत खेळत राहते आणि ते कृत्रिम महागाई उत्पन्न करण्यास कारणीभूत होतं. साम्राज्य सरकाराप्रित्यर्थ होणारा बहुतेक सर्व खर्च नोटा काढल्या जाऊन केला जातो आणि हे फाजील चलन अत्यंत घातुक ठरते. हिंदुस्थानचे लंडन-मधील कर्ज फेडून टाकण्यांत आले आहे, त्याची जागा हिंदी सरकारी रोखे घेतील त्या प्रमाणांतच चलन सरकाराकडे परत येते आणि बाकीचे व्यवहारांत खेळत राहते. ह्या आपत्तीवर एकच रामबाण उपाय आहे आणि तो म्हणजे म्हणजे कर आणि कर्जे ह्यांच्या द्वारांनी पैसा सरकारी तिजोरीत खेचणे हाच आहे असे अर्थशास्त्रज्ञांचे म्हणणे आहे.

श्रीमान लोकांकडून त्यांच्या फाजील प्राप्तीपैकी अधिकांत अधिक अंश घेणे, फाजील खर्चाची तोंडे बंद करणे, सक्तीची बचत चालू करणे आणि सरकारी तिजोरीत कर्जांच्या रूपांने जास्तीत जास्त पैसा घेण्याचे सर्व मार्ग अवलंबणे हे कडक उपाय पत्रकांत सुचवण्यांत आले आहेत. ह्याच बरोबर बाजारभावांचे नियंत्रण झाले पाहिजे म्हणजे कामगरी लोकांची राहणी महागाईची आणि जाचक व्हावयाची नाही आणि नफे व किंमती ह्यास एकाच वेळी मर्यादा घालण्यांत आली पाहिजे. फाजील चलनाच्या वाढीचे चोर दुष्परिणाम लक्षांत घेतले असता बरील कडक उपाय सौम्यच समजले पाहिजेत. चलनजन्य महागाईमुळे जनतेचे भयंकर नुकसान होत आहे. आणि त्याचे परिणाम सध्याची व्यवस्था चालू राहिल्यास दुःसह होण्याची भीति आहे. महागाईमुळे बहुजन समाजाची राहणी कष्टाची होते आणि युद्धसर्वाचा अवास्तव बोजा अप्रत्यक्ष रीतीने त्याचेवर पडतो. स्वतःच्या बजेटांतील तूट कर व कर्ज ह्यांच्या मार्गांनी भरून काढली की आपली जबाबदारी संपली अशी सरकारी फंडनविसांची कल्पना दिसते ती चुकीची आहे. ब्रिटिश सरकारासाठी हिंदुस्थानांत होणारा खर्च हाहि तुटीच्या स्वरूपाचाच आहे आणि त्याकरिता प्रचलित केल्या जाणाऱ्या चलनी नोटा मध्यवर्ती सरकारकडे कर्जांच्या मार्गाने परत आल्या पाहिजेत. ह्या नोटांच्या मोबदल्यांत येथील सरकारास लंडनमध्ये पोंड मिळतात, पण ह्या देशांत पोंडांच्या आधारावर काढलेले चलन समाजांत खेळत राहते आणि ते महागाई वाढवीत जाते. मालाचा पुरवठा मागणीपेक्षा कमी आहे म्हणून महागाई होते हे खरे असले तरी मर्यादित पुरवठ्याच्या व्यवहारासाठी खेळणारे चलन कमी लागावे हे स्पष्ट आहे. पण वस्तुस्थिती अशी आहे की, पुरवठा वाढत नसून चलन मात्र संपादनाचे वाढत आहे. हे भटकणारे चलन सरकारने जमा करून डांबून टाकले पाहिजे तरच कृत्रिम महागाईचा प्रश्न सुटेल असे अर्थशास्त्रज्ञांच्या पत्रकाचे सार आहे. इंग्लंड, अमेरिका वगैरे राष्ट्रांसाठी चलन पुरवावयाचे ते हिंदुस्थान-सरकारने आपल्या लोकांच्या जवळचा फाजील पैसा आकडून घेण्याच्या शक्तीच्या मर्यादित पुरवावे आणि ह्या बाबतीत आर्थरूप पाहून हातपाय पसरवे असे त्यांचे निश्चन सांगणे आहे.

ब्रिटिश बँकांचे परराष्ट्रांतील व्यवहार

बुद्धपरिस्थितीतहि एकसंचेन बँकांचा व्यवहार मरिचककाळाच्या उन्नततेवर विश्वास ठेवून कसा व्यवस्थितपणे चालविण्यांत येतो, याचे उदाहरण म्हणून ओटोमन बँक लि. चे अध्यक्ष सर हबर्ट टॉरेन्स ह्यांनी बँकेच्या गेल्या (७५ व्या) वार्षिक सभेचे वेळी केलेल्या भाषणातील कांही उतारे खाली दिले आहेत.

ओटोमन बँकेच्या अध्यक्षांचे भाषण

आपली फॅच चलनांतील येणी-वेणी १७६५० ह्या दराने ताळेबंदात दाखविण्यांत आली आहेत. फ्रान्सशी ब्रेटव्हिटनचे दृष्ट्यादृष्टण तुटले, त्यावेळचा हा हुंडणावळीचा दर आहे. ग्रीस-मधील बँकेच्या शाखेचे १९४० अखेरचेच हिशेब पुढे ओढले आहेत. बँकेच्या एकूण हिशेबांत फॅच व ग्रीक शाखांचा व्यवहार १०% इतकाहि नाही. फॅच व ग्रीक शाखांच्या नफ्याचा ताळेबंदात समावेश झालेला नाही, हे सांगावयास नकोच. हुंडणावळी-बरील नियंत्रणामुळे बँकेस परदेशांत झालेला बराच नफा स्टॉक-मध्ये आणता आला नाही, म्हणून तो १९४१ च्या ताळेबंदांत समाविष्ट करण्यांत आलेला नाही, त्यामुळे बँकेच्या गंगाजळींत अदृश्य भर पडलेली आहे.

माहीत झालेली सर्व बुद्दीत व संशयित कर्जे ह्यांची तरतूद करून, बँकेस गेल्या वर्षी ९९ हजार पौण्ड नफा झाला. ब्रिटिश चलनांत बसून झालेला अथवा होण्यासारखा हा सर्व नफा आहे. भागील शिलकी नफा त्यांत मिळविला, म्हणजे २ लक्ष, ८ हजार पौण्ड रक्कम होते. पूर्वीच्या वर्षांप्रमाणेच नफा न वाटण्याची शिफारस बोर्ड करित आहे. बँकेकडील ठेवी वाढत असून, अह-वालाचे वर्षी त्यांत ८० लक्ष पौंडांची भर पडली आहे.

तुर्कस्थान

तुर्कस्थान तटस्थ राहिला, तरी त्याच्या अंतर्गत व परराष्ट्रीय व्यापारावर युद्धाचा परिणाम होणे स्वाभाविक आहे. समुद्रावरील वहातुकीच्या मार्गांतील अडचणी, सैन्य सुसज्ज ठेवण्याची आवश्यकता, वॉरंट हवेमुळे कमी पिकलेली दिवळ घान्ये, इत्यादि कारणांमुळे सरकारास नियंत्रणे बसवावी लागली. औद्योगिक उत्पादन पूर्वीप्रमाणे चालू राहिले तरी आयात कमी झाल्यामुळे कित्येक वस्तूंचा तुटवडा पडला आणि बाजारभाव पुष्कळच वाढले. यु. किं. कमर्शियल कॉर्पोरेशनच्या व्यवहारांमुळे ब्रेट-

व्हिटन व तुर्कस्थान ह्यांचेमधील व्यापाराचा सुलभ झाला. वाटण्या सर्वांची तरतूद करावड व करउभारणी ह्यांचेद्वारा कर-ण्यांत आली. जमिनीच्या किंमती बऱ्याच वाढल्या. तुर्कस्थानां-तील आपल्या शाखांचा व्यवहार चांगला झाला परंतु त्यांचा नफा ब्रेटव्हिटनमध्ये पाठविणे शक्य झाले नाही.

इजिप्त

इजिप्तमधील कपाशीच्या पिकापैकी फारच थोडे निर्गत करता आले तरी त्या देशांतील ब्रिटिश फौजांच्या सर्वांचा फायदा इजिप्तला मिळाला. आयात वाढली त्यामुळे बँकांस काम चांगले मिळाले. सुएझच्या कालव्याचे विभागांतील लष्कराच्या सोईसाठी बँकेनी दोन शाखा उघडल्या. इजिप्तमध्ये बँकेचा व्यवहार किरा-यतशीर झाला.

इराक व इराण

आगबोटीतून वहातुक करण्याची अडचण व अंतर्गत बंडाळी ह्यामुळे १९४१ च्या प्रारंभी काम कमी झाले. बंडखोर सरकारने पुढे ब्रिटिश बँका बुद्धविन्याचे जाहीर केले. परंतु बंडाळी मोडल्या-वर पुढच्या महिन्यांत बँका पुनः सुरू झाल्या. चलनी नोटांचा फार तुटवडा पडला, तो हिंदुस्थानांतून तांतडीने नोटा छापून आणून दूर करण्यांत आला. ब्रिटिश फौजेच्या वास्तव्यामुळे व्यवहारांतील चलन वाढून महागाईहि वाढली. बंडाळी मोडल्यावर बँकांचे काम सुधारले. सजुराचा मोसम बरा गेला. लोकरांची आयात कमी प्रमाणावर झाली. ब्रिटिश व रशियन फौजा इराणमध्ये दाखल झाल्यानंतर प्रजासत्ताक सरकारची स्थापना झाली व व्यापारावरील कृत्रिम बंधने टिळी झाली.

पॅलेस्टाइन व सायप्रस

पॅलेस्टाइनमध्येहि लष्कराच्या वास्तव्यामुळे व्यापार वाढला. बाजारभाव चढले. संन्यांचा निर्गत व्यापार अजिबात बंद पडला. तथापि सरकारी हमीखाली बँकांनी मळेखाल्यांस कर्जे दिली आहेत, त्यामुळे बागाइत चालू राहिल व त्याचा फायदा पुढे मिळेल. सायप्रसमध्ये पावसाच्या अभावामुळे दुष्काळ पडला. त्यामुळे व्यापार मंदच राहिला.

आपल्या बँकेच्या परीसमधील दायरेकरांशी आमचा पत्र-व्यवहार अशक्यच आहे. त्यापैकी दोघे बँकेच्या आर्टिकलप्रमाणे निवृत्त होत आहेत. त्यांची फेरनिवड करण्यांत यावी. (त्यांची एकमताने फेरनिवड झाली.)

न्यू इंडिया इंडस्ट्रीज लि.

(Approved Re-traders and Approved Contractors)

२६ लॅमिंग्टन नॉर्थ, मुंबई ११.

अध्यक्ष:—श्री. ग. स. मराठे, अक्चुअरी.

महाराष्ट्रांतील रकराचा प्रमुख कारखाना

★ गिरणीचे रोलर्स

★ खरी हातमोजे

★ छापखान्यांचे रोलर्स

★ रिमोट टायर्स

★ खरी वाशर्स

★ सॉलिड व्हील्स

व इतर खरी माल तयार होतो.

पु. ग. मराठे

मॅनेजिंग डायरेक्टर.

स्फुट विचार

हिंदुस्थानांत युद्धोत्तर पुनर्घटना

युद्ध संपून शांतता पुन्हा प्रस्थापित झाली म्हणजे समाजाची विस्कटलेली आर्थिक घडी पुन्हा नीट बसवण्यासंबंधाने अनेक अवघड प्रश्न उपस्थित व्हावयाचे आहेत. लढाऊ फौज कमी होऊन शिपाई बरी परत येतील, युद्धसामुग्रीचे घंदे बंद करावे लागतील, सध्याची अनेक सरकारी नियंत्रणे शिथिल व्हावी लागतील किंवा काढून घेतली जातील इत्यादि महत्त्वाचे बदल घडून येणे अपरिहार्य आहे. वेळ येईल तेव्हा ह्या गोष्टींची व्यवस्था लावू असे म्हणणे अदूरदर्शीपणाचे होईल आणि युद्ध चालू असतांनाच युद्धोत्तर पुनर्घटनेच्या योजना तयार ठेवल्या पाहिजेत असे मत इंग्लंड व अमेरिका ह्या देशांत सर्वत्र मान्य झाले आहे. हिंदुस्थानांत हि त्यांच्या घर्तीवर पुनर्घटनेच्या योजनांची व्यवस्था केली जाण्याचे महत्त्व येथील सरकारने कबूल केले आहे. निरनिराळ्या सरकारी खात्यांच्या उपसमित्या ह्या कामासाठी नेमल्या गेल्या असल्याचे मार्गच प्रसिद्ध झाले होते. परंतु ही तजवीज पुरेशी नसल्याविषयी लोकमत व्यक्त झाले असल्याने मध्यवर्ती सरकारचे मंत्री, सर ज्वालाप्रसाद श्रीवास्तव, ह्यांनी प्रस्तुत विषयासंबंधाने अडीकडे जास्त खुलासा केला आहे. पुनर्घटनेच्या योजनांस जोर लागावा आणि त्यास मूर्तस्वरूप मिळण्याची कार्यक्षम तजवीज व्हावी ह्या हेतूने मध्यवर्ती सरकारच्या कार्यकारी मंडळाची एक उपसमिती नेमण्यांत आली आहे हे एक महत्त्वाचे पाऊल पुढे टाकण्यांत आले आहे असे त्यांचे म्हणणे आहे. बरील योजनांत एकसूत्रीपणा यावा आणि त्यांचे प्रत्यक्ष काम उत्साहाने चालावे ह्यासाठी आवश्यक असलेले अधिकारी व नोकर ह्यांची नेमणूक केलेली आहे आणि सरकारच्या आर्थिक सहाय्याचा संबंध ह्या कार्याशी संबंध ठेवण्यांत आला आहे ही दुसरी गोष्ट त्यांनी पुढे मांडली आहे. निरनिराळ्या बाबींचा विचार करण्यासाठी स्वतंत्र उपसमित्या नेमण्यांत आल्या असून त्यांच्या सूचनांचा मेळ घालण्यांत यावयाचा आहे. सर ज्वालाप्रसाद ह्यांनी बरील आशयाची माहिती दिली आहे, पण त्यांच्या आखणीस बरून प्रत्यक्ष कार्य किति व कोणते झाले आहे हे समजल्यावाचून त्याची दिशा योग्य आहे की नाही ह्यासंबंधाने मत व्यक्त करणे कठीण आहे. संबंध प्रश्न गुंतागुंतीचा आहे हे सरे; तथापि इंग्लंड-मध्ये व अमेरिकेत कित्येक योजना बाहेर पडल्या आहेत त्यांचे प्रमाणे येथेही होणे अगत्याचे आहे.

अन्नपुरवठ्यासाठी विभाग-अधिकारी

देशाच्या निरनिराळ्या भागांत अन्नाचा पुरवठा समदृष्टीने करण्याची जबाबदारी प्रांतिक व संस्थानी सरकारांच्या सहकारितेने हिंदुस्थान सरकारने स्वतःच्या शिरावर घेतली आहे. ती पार पाडण्यासाठी आपल्या घोरणांत एकसूत्रीपणा उत्पन्न करणे त्यास आवश्यक आहे. ह्यासाठी त्याने देशाचे सहा भाग पाडून त्यांमधल्या व्यवस्थेवर देखरेख करण्याकरिता फुड कमिशनर्सची नेमणूक केली आहे. पंजाब, सिंध, बलुचिस्तान, बायव्यप्रांत आणि पंजाबांतली संस्थाने मिळून एक गट बनवण्यांत आला आहे. मेजर जनरल बेरेस्फोर्ड ह्यांची त्यावर योजना झाली आहे. संयुक्त प्रांत व सेंट्रल इंडिया संस्थाने ह्यांचा दुसरा गट आहे आणि

कर्नठ दानानाथ त्याचे कमिशनर आहेत. बंगाल, बहार, आसाम व त्यांतली संस्थाने ह्यांचा मिळून तिसरा गट बनला आहे. अठाहाबादचे माजी चीफ जस्टिस ब्रॉड हे त्याचे कमिशनर आहेत. मद्रास, म्हेसूर, त्रावणकोर, कोचीन ह्यांचा समावेश चवथ्या विभागांत केलेला असून त्यावरचे कमिशनर रावबहादुर करुणाकर मेनने हे आहेत. मुंबई, हैद्राबाद, मध्यप्रांत व व्हाड व त्यांतली संस्थाने ह्यांचा पाचवा गट बनला आहे आणि त्यावरील अधिकाऱ्याची नेमणूक व्हावयाची आहे. राजपुताना, ग्वाल्हेर, भोपाळ, काठेवाड वगैरे भागांचा सहावा गट बनला आहे आणि सर अबदुल इमाम हे त्याचे कमिशनर आहेत. अन्नसामुग्रीच्या योग्य वाटणीच्या हेतूने केलेली बरील योजना ठीक आहे. तथापि, ज्या कार्यासाठी ती आखण्यांत आली आहे ते काम त्वरित व सुरळीत होण्याची दक्षता प्रारंभापासूनच बाळगली जाणे अगत्याचे आहे. नाहीतर साती व अधिकारी ह्यांची संख्या वाढते तिच्याबरोबर अधिक पत्रव्यवहार व कालक्षेप होण्याची भीति असते. ती टाळण्यांत येऊन धान्यपुरवठ्याच्या वाटणीचे कार्य सुकर व कार्यक्षम होईल असे धोरण अंमलांत आणण्याची व्यवस्था प्रारंभापासूनच झाली पाहिजे.

जर्मनी खंडणी कशी वसूल करतो !

जर्मनी युरोपातील आपल्या अंकित देशांकडून प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष मार्गाने युद्धसहाय्य कसे मिळवितो, ह्याची माहिती किर्न-निशअल ऑक्सबर्गच्या संपादकांनी दिली आहे. जर्मनीच्या हिताकरिता केलेल्या योजनांचा शेवट युरोपातील देशांच्या चलनाचा फाजील विस्तार होण्यांत होतो. युरोपातील इतर देशातील लोक जर्मनीस माळ विकतात, त्याच्या मोबदल्यांत त्यांस मार्क मिळतात. हे मार्क ते आपल्या देशाच्या मध्यवर्ती बँकेकडून मोडून घेतात. म्हणजे जर्मनीला माळ मिळतो, अंकित देशांच्या मध्यवर्ती बँकांजवळ मार्कमध्ये येणे जमते व अंकित राष्ट्रांची चलने विस्तार पावतात. युरोपियन मध्यवर्ती बँकांच्या जिर्दापिकी ४०% ते ८०% येणे ह्या स्वरूपाचे आहे व त्याचे आधारावर त्यांनी चलनविस्तार केलेला आहे. ग्रेट ब्रिटनला त्याच्या साम्राज्याकडून उसनवार मिळालेल्या मदतीपेक्षा ज्यास्त मदत जर्मनीला ह्या प्रकाराने झालेली आहे. कॅनडाने ग्रेट ब्रिटनला दिलेली देणगी व अमेरिकेने संड-उसनवार दिलेले सहाय्य ह्यांची बेरीज जर्मनीस अप्रत्यक्ष रीतीने मिळालेल्या बरील खंडणीपेक्षा कमीच भरेल. अंकित राष्ट्रांच्या कारखान्यांचे भांडवल विकत घेऊन त्यांत निर्णायक मताधिक्य मिळविण्याचेही प्रयत्न जर्मनी करित आहे. त्या देशांच्या बँकांवरहि जर्मन बँकांनी हुकमत सुरू केली आहे. जर्मनीचे आर्थिक जाळे युरोपियन राष्ट्रांवर अशा तऱ्हेने पसरलेले आहे.

मजूरसंघांस सक्तीची मान्यता

एसादा मजूरसंघ (ट्रेड युनियन) नोंदण्यांत आलेला असून तो व्यवस्थित जमाखर्च ठेवीत असला व त्यास सर्व नियम पाळल्यावद्दलचे रजिस्ट्रारचे सर्टिफिकेट मिळालेले असले, तर त्या संघास मान्यता देणे माळकांस सक्तीचे व्हावे, असा कायदा टक्कर होणार आहे. हितसंबंधी मजूरगोष्टी निदान ३०% तरी संघाचे सभासद असले पाहिजेत अशी कायद्यांत तरतूद असावी, ही प्रांतिक सरकारांची सूचना मान्य झालेली नाही.

जपानअंकित देशांचे जपानीकरण

जपान पादाक्रांत केलेल्या देशांना कसे वागवत आहे, याची खात्रीत माहिती बॉंबे इन्फर्मेशनमध्ये प्रसिद्ध करण्यांत आली आहे:—

“टोकियोचा रेडिओ जगास एक दर्शवितो, परंतु स्वदेशीयांस जपान आपल्या अंकित देशांस कसे वागवणार याबद्दल अगदी बेगळेच सांगतो. “आठ दिशा, एक स्वाभित्त्व” या तत्त्वावर जपानचे धोरण आधारलेले आहे. टष्करी येन या चलनाचे विनिमयांत जपान अंकित राष्ट्रांतील सर्व जिनसा सरेदी करतो. हे चलन न स्वीकारणाऱ्या व्यापाऱ्यास तुळंग्याचा मार्ग दाखविण्यांत येतो. फिलिपाइन्समधील लोकांना अमेरिकनांनी फाजील मजुरी देऊन विचवडिले आहे असे मणिल्या रेडियोवरून सांगण्यांत आले. “आतां तेथील स्थानिक लोक उत्साहाने २४ तास काम करीत आहेत.” हा उत्साह ‘टिकावा’ यासाठी फिलिपिनोंच्या राजकीय सभास बंदी करण्यांत आली आहे. जपानने सर्व अंकित देशांवर आपल्या सुद्ध्या व आपले पंचांग ही लादली आहेत. १९४२ चा २६०२ सन झाला आहे. सर्व आशियाची मुख्य भाषा जपानी करण्याचे दृष्टीने जपानी भाषेच्या शाळा सर्वत्र स्थापन करण्यांत आल्या आहेत. शहरें व रस्ते यांची नावे बदलून ती जपानी केली आहेत.

ब्रिटिश अंदाजपत्रक

ब्रिटिश सरकारचे फडनवीस, सर किंगजले बुड, यांनी गेल्या आठवड्यांत पार्लमेंटास बजेट सादर केले, त्यांत ६ अब्ज पौंड एवढ्या प्रचंड रकमेच्या खर्चाची तरतूद आहे. गेल्या वर्षीच्या खर्चाच्या आकड्यापेक्षा हा आकडा २३ ३/४ कोटी पौंडांनी मोठा आहे. ग्रेट ब्रिटनने चालू युद्धाप्रतीत्यर्थ आजवर १५ ३/४ अब्ज पौंड खर्च केलेले आहेत. १९४० साली ग्रेट ब्रिटनचा रोजचा युद्धखर्च ३/४ कोटी पौंड होता तो १९४१ मध्ये १ ३/४ कोटी पौंड झाला. आतां त्याचा आकडा १ ३/४ कोटी पौंडावर गेला आहे. एवढ्या प्रचंड युद्धखर्चापेक्षा ५६% रकम करवसुलीतून जमा होणार आहे. १९४२ साली हे प्रमाण ५२% व १९४१ मध्ये ४८% होते. वाढत्या युद्धखर्चाचा शक्य तेवढा बोजा आजची पिढी उचलीत आहे असे द्यावरून दिसून येते. ग्रेट ब्रिटनचे परराष्ट्रांत गुंतलेले भांडवल युद्धखर्चासाठी उपयोगांत आणले गेले असून हिंदुस्थानांत ग्रेट ब्रिटनतर्फे होणाऱ्या युद्धखर्चाबद्दल यावयाच्या पैशाची व्यवस्था कशी करावयाची, हा प्रश्न पुढे उभा राहिल व त्याची जाणीव ब्रिटिश फडनवीस व पार्लमेंट हांस आहे. लंडनमध्ये हिंदुस्थानाच्या शिलका वाढत आहेत, त्यांचा एक फंडच तयार होईल व युद्धोत्तर काळातील आर्थिक पुनर्घटनेसाठी इंग्लंडमधून आणाऱ्या लागणाऱ्या सामुर्घ्याच्या आयाताची त्यामुळे आयातीच व्यवस्था होईल, असे हिंदुस्थानचे फडनवीस सर जरेमी रेस्मन यांनी मध्यवर्ती असेंब्लीस सांगितले होते.

बँकांस सुटी

शुक्रवार, ता. २३ एप्रिल रोजी “गुड फ्रायडे” निमित्त बँका बंद रहातील.

मुंबई इलाख्यांतील सहकारी चक्रवर्तीच्या केंद्रस्थानी असलेली

शेतकऱ्यांची प्रांतिक बँक
महणजेच

बॉम्बे प्रॉव्हिन्शियल को-ऑपरेटिव्ह
बँक, लिमिटेड.

(सहकारी कायद्यान्वये नोंदलेली)

स्थापना १९११.

मुख्य कचेरी-सर विठ्ठलदास ठाकरसी मेमोरिअल बिल्डिंग
९, बेक हाउस लेन, कोट मुंबई.

शाखा

१ बारामती (जि. पुणे)	१८ अकलूज (जि. सोलापूर)
२ सानारा („ सातारा)	१९ विरमगांव („ अहमदाबाद)
३ इस्लामपूर („ „)	२० धुळे („ प. सातारा)
४ फन्हाड („ „)	२१ दोंडाईचे („ „)
५ तासगांव („ „)	२२ शिरपूर („ „)
६ किलोस्करवाडी („ „)	२३ शहादे („ „)
७ शिराळे („ „)	२४ नंदुरबार („ „)
८ कोरेगांव („ „)	२५ साकी („ „)
९ बाई („ „)	२६ शिंदसेडे („ „)
१० अहमदनगर („ अहमदनगर)	२७ तळोदे („ „)
११ शेवगांव („ „)	२८ मालेगांव („ नाशिक)
१२ कोपरगांव („ „)	२९ सटाणा („ „)
१३ बेलापूर („ „)	३० कळवण („ „)
१४ राहुरी („ „)	३१ लासलगांव („ „)
१५ भिवंडी („ ठाणे)	३२ नांदगांव („ „)
१६ पालघर („ „)	३३ दोहद („ पंचमहाल)
१७ कल्याण („ „)	३४ कालोल („ „)

या बँकेत मुदतीच्या, चालू व सेविंग बँक ठेवी

स्वीकारल्या जातात

आणि

इलाख्यांतील बहुतेक सर्व प्रमुख ठिकाणी हुंडीचा
व्यवहार केला जातो.

या बँकेत येणारा पैसा, शेतकरी व इतर अल्प उत्प-
न्नाचे लोक, यांच्या प्रत्यक्षपणे उपयोगी पडतो.

पूर्ण माहितीकरिता हेड ऑफिस अमर शाखा-
कचेऱ्यांस लिहा.

व्ही. एल. मेहता,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

मितव्यय मोहीम

हैद्राबाद रोडिओवर महिलांची महिलांना उद्देशून माषणें प्रस्तुत युद्धजन्य प्रश्नांमध्य दैनंदिन सर्चासंबंधीची काटकसर करण्याचा प्रश्न कांहीं कमी महत्त्वाचा नाही. म्हणून काटकसरीच्या आवश्यकतेवर महिलांसाठी एक व्याख्यानमाला महिलांकडून हैद्राबाद नभोवाणी केंद्रानें गुंफवली. त्यांतील भाषणांतील उतारे पुढे देण्यांत आलेले आहेत:—

(१) मिसेस अन्वुल हाफीज:—“स्वातंत्र्य व शांतताप्रेमी अशा सर्व लोकांनीं विद्यमान गैरसोयी सहन करून आपलें जीवन सोईचें करून घेण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. स्वायत्तान्याचा संचयन करण्याचें आणि वस्त्रप्रावरण व त्यांसारख्या इतर आवश्यक गरजांच्या बाबतींत देखील जरूरीपेक्षां अधिक खरेदी न करण्याचें ठराविलें पाहिजे. ऐषआरामाच्या पदार्थांची खरेदी अगदींच बंद करण्यांत यावी. अशा पदार्थांत झुंगारसाहित्याचाहि समावेश केला पाहिजे. अशा वातावरणांत मोठ्या झालेल्या बालकांना काटकसर व हात राखून स्वर्च करण्याच्या कल्पना आत्मसात् करतां येतील. हा काटकसरीनें जीवन व्यतीत करण्याचा एक फायदा आहे. लाखों लोकांची उपासमार होण्याची चिन्हें समोर दिसत असतांना जडावाचे दागदागिने वापरणें हें अमानुषतेचें व कठोरपणाचें लक्षण आहे.”

लतीफुन्निसा बेगम:—“बहुतेक लोक आपल्या उत्पन्नापेक्षां स्वर्च जास्त करतात, म्हणून केवळ युद्धजन्य गरज म्हणून नव्हे तर शांततेच्या काळांतहि मितव्ययाची आवश्यकता असते. चांगली सतरंजी वा गालिचा तुमच्याजवळ असल्यास जास्त किंमतीचे फर्निचर तुम्ही कां घेतां? शरीरास हितकर व साध्या अशा रोजच्या जेवणांत ज्वारी, गहू अथवा बाजरी, थोडेसे तांदूळ आणि चांगल्या शिजलेल्या दोन भाज्या किंवा मांस असल्यास पुरें; तसेंच स्वयंपाकघर व जेवणाच्या सोलीची देखरेख करावयाचें काम नोकरवर्गावर न सोपवितां तें गृहिणीनें स्वतःच करावें, कारण नोकरांना कितीहि जास्त पगार मिळत असला तरी सामानाच्या नासपुशीस, भेसळीस व चोरीस ते कधीहि प्रतिबंध घालू शकणार नाहीत. मध्यमवर्गानें पाश्चिमात्य अथवा आपल्या देशांतील श्रीमंत वर्गाची नक्कल करूं नये. मादक पेयें, तंबाखू आणि चहाकोफी देखील पिण्याचें सोडून यावें, कारण या वस्तूंची आपल्या जीवनांत आवश्यकता असतेच असें नाही. पॅकबंद डब्यांत असलेले स्वायपदार्थ अथवा तुमच्या घरी तयार न झालेली मेवांमिठाई विकत घेऊं नका. आपल्या घरीच ब्रेड, बिसकिट्स, केक्स तयार करण्यांत आल्यास तें नेहमीं स्वस्त पडतें. आपल्या आवडीप्रमाणें मुरंबे व चटण्या देखील थोड्या खर्चात तयार होऊं शकतात. ज्वारीची व बाजरीची भाकरी चांगली असते. उत्तम मेजवानी देऊन पाहुण्यांचें आदरातिथ्य करण्याची पद्धति आतां बंद झाली पाहिजे.”

मिसेस सूफी:—“आपल्या पोषाखांत काटकसर केली पाहिजे. बाजारहाट करण्याची कळा बहुतेक महिलांस माहित नाही. स्वतःच्या गरजा व आवश्यक गोष्टी काय आहेत याची निश्चित कल्पना नसतांनाच त्या दुकानामध्ये खरेदीसाठी जातात, आणि एखाद्या दुकानांत गेल्या म्हणजे लहरीनुसार वाटेळ तो जिन्नस त्या खरेदी करतात. आपण अनावश्यक व अयोग्य वस्तू खरेदी केल्या आणि आपल्या गरजेच्या वस्तू अद्याप घ्यावयाच्या तशाच

राहिल्या आहेत याची जाणीव त्या आपल्या घरी परत आल्यावरच त्यांना होते. आपला पोषाख साधा व सोईस्कर असावा अशी आजकालची प्रवृत्ति आहे. भारी पोषाखाची पद्धत आतां प्रचलित नाही. संगारेड्डी, करीमनगर, औरंगाबाद व नांदेड या ठिकाणी तयार होणारा माळ खरेदी करा. जुनी वस्त्रावापरणें फेकून देऊं नका, कारण वापरतां न येणाऱ्या कपड्यांचे लहान कपडे शिवून तुमच्या मुलावाळांना ते पुनरपि उपयोगी पडतात; हा काटकसर करण्याचा एक मार्ग आहे.”

मिसेस अन्वुल:—“मानवी गरजा स्थितिस्थापक असतात. त्यांची संख्या कमीत कमी करतां येणें अथवा ती वाढेल तितकी प्रमाणाबाहेर वाढवितां येणें शक्य आहे. मोटरकाराचा निष्कारण उपयोग आणि सिनेमा, पाहुणचार, मेजवान्या यांसारख्या ऐषआरामाच्या बाबी नागरिकांनीं सोडून घ्याव्यात. आपल्यापेक्षा कमी अनुकूल परिस्थितीत असलेल्यांचा आणि ज्यांना अन्न अथवा वस्त्रप्रावरण नाही अशीं माणसे व इतर लोक या सर्वांविषयीं आम्ही विचार केला पाहिजे. आपण तसें केल्यास, जीवनास अगदीं अत्यावश्यक असलेल्या वस्तूंच्या बाबतींत देखील खात्रीनें आपणाकडून काटकसर होईल.”

ब्रिटिश आगीच्या विमा कंपनी

युद्धपरिस्थितीतहि ब्रिटिश आग विमा कंपन्यांस चांगळें काम मिळत आहे असें १९४१ च्या आंकड्यांवरून दिसतें. ब्रिटिश कंपन्यांस जगांतील बहुतेक सर्व देशांतून काम मिळतें; त्यामुळे कंपन्यांचा दर्जा व आर्थिक मजबुती ही वाढत रहातात. अमेरिका व ब्रिटिश बसाहती ही सोडली, तर ब्रिटिश कंपन्यांस काम देणारे कित्येक देश शत्रूच्या ताब्यांत गेलेले आहेत. असें असूनहि ब्रिटिश कंपन्यांना १९४१ सालीं १९४० चे मानानें अधिक काम मिळालें, हें विशेष आहे. विम्यांचे रकमेंत वाढ होण्याचें एक कारण माळमत्तेची व माळाची वाढलेली किंमत हें होय. कंपन्यांकडील एकूण विम्यापैकी ६०% काम ग्रेटब्रिटन बाहेरील आहे. परदेशांत मिळणाऱ्या विमाकामामुळे ग्रेटब्रिटनची आर्थिक सत्ता कशी वाढते ह्याचें विवेचन ‘अर्था’ मध्ये मागे येऊन गेलेलें आहे. १९४१ सालीं ब्रिटिश आग विमा कंपन्यांना हप्त्यांच्या उत्पन्नाचा १९४० सालाचे मानानें लहान अंश क्रेमसाठी खर्चावा लागला, ही गोष्टहि महत्त्वाची आहे. कमिशनच्या व्यवस्थेचा स्वर्च व कर ह्याप्रतीत्यर्थहि कंपन्यांचा स्वर्च १९४१ सालीं कमी झाला.

बोळिव्हिया

बोळिव्हियानें जर्मनीविरुद्ध युद्ध पुकारलें आहे. हें राष्ट्र दक्षिण अमेरिका खंडांत असून तें ब्राझील, पॅरॅग्वे, अर्जेन्टिना, चिली आणि पेरू या राष्ट्रांनीं वेढलेलें आहे. त्यास समुद्रकिनारा नाही. देश बहुतेक सडकाळ आहे. एकूण लोकसंख्या १९३१ सालीं ३० लक्ष होती. बोळिव्हिया १८२४ सालीं स्वतंत्र झाला. तोंपर्यंत तो स्पेनच्या हुकूमतीखाली होता.

ट्रेझरी बिल्टावर १ रु. २ आ. व्याजाचा दर

रिझर्व्ह बँकेनें गेल्या आठवड्यांत हिंदुस्थान सरकारची ८ कोटि रुपयांची ट्रेझरी बिल्टे विकली. त्यावर व्याजाचा सरासरी दर द. सा. द. शे. १ रु. २ आ. इतका पडला.

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उद्योगाची
- ४ सहकार

श्रीराम सिल्क मिल्स लि., बंगलोर

[कंपनीने १९४१ अखेर ६ टक्के डिविडेंड घांटला आहे.]

युद्धसाहित्यपुरवठा-खात्याची पॅरेशूटकरिता
लागणाऱ्यारेझमी कापडाची ऑर्डर पुरी करण्यासाठी लागणाऱ्या
भांडवलाकरिता तूर्त एकूण रु. १ लक्षाच्या रकमेपर्यंत

ठेवी घेणे आहेत

व्याजाचा दर ४॥ ते ६ टक्के. ठेव किमान
रु. ५०० ची असावी. ठेवीवरील व्याज
दर सहा महिन्यांनी दिले जाते.श्रीराम सिल्क मिल्स लि.,
श्रीरामबाग,
बसवनगुडी, बंगलोर.नारायण गोविंद नाईक,
(माजी अध्यक्ष, म्हेन्स चेंबर ऑफ
कॉमर्स) मॅनेजिंग डायरेक्टरआमच्या कारखान्यातील माल मुंबईस बॉम्बे स्वदेशी को-ऑपरे-
टिव्ह स्टोअर्समध्ये व पुण्यास लक्ष्मी रोडवरील रे म्युझियमच्या
व्यापार-संवर्धन-गृहाने पहा.

राहाणेची व भोजनाची उत्तम सोय

पूना गेस्ट हाऊस

फोन नं. ७७९ गणपति चौक,

व्यवस्थापक

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.

विमेदार नि हवाई हल्ला

शत्रु राष्ट्रांकडून हवाई हल्ला अगर तत्तम उपद्रव यापामून विन-
लदाळ नागरिकांच्या जीविताला येणाऱ्या धोक्याचा समावेश विमा
पॉलिसीच्या अर्थात झेतो काय व त्यासाठी जादा प्रिमियम भरता
लागेल काय ! असा प्रश्न साहजिकच नागरिकांमध्ये चर्चित
जात आहे.

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीच्या

विमा पॉलिसीमध्ये हवाई हल्ल्यामुळे जीविताला
होणाऱ्या अपायाचा अंतर्भाव होतो त्याकरिता
जादा प्रिमियम नाही.

तरी विलंब न लावता—

तुमचा नि तुमच्या आत्तेप्यांचा विमा

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीतच उतरा.

अध्यक्ष—श्रीमंत सरदार जगन्नाथ महाराज पंडित
माहितीपत्रकें विनामूल्य पाठवूंट्रस्ट ऑफ इंडिया विमा कं. लि. } वि. ह. देवामुख, बी. ए.
लक्ष्मी रोड, पुणे २ } जनरल मॅनेजरमधुमेहावरील
औषधतीन आठवड्यांचे
औषधास फक्त रु. ७

— मागविण्याचा पत्ता —

मॅनेजिंग डायरेक्टर, रुरल प्रॉडक्ट्स
कंपनी लिमिटेड.

१२३ ए, सदाशिव, पुणे २.

वक्तशीर आणि मनपसंत काम
करून देणारे

मोहन वॉच कंपनी

रेग्युलेशन मोफत

कॉमनवेलथ बिल्डिंगसमोर लक्ष्मी रोड, पुणे १.

हे पत्र पुणे, पेठ मांबुडां घ. नं. ११५१ आय. मूषण हांपसाऱ्यांत रा. विठ्ठल हरि बर्वे, यांनी छापिले व
रु. शिपाद बामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाधवास,' मांबुडां, घ. नं. १२११३, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.